

בשום מצב שרק יהיה, אל יתיאש האדם מן הרחמים!!!

"ומפני היות מנהגו של עולם יקר בעיני ה' וחפץ בו כמו שכתבנו, לפעמים כשיצטרך לחדש נס ופלא, יערב בו דבר טבעי, יהיה משענת לנס ההוא, עם היות שהדבר הטבעי ההוא לא יספיק לפעול הנס, אבל יישען בו לבד."

"כענין שאמר אלישע לאשה אחת מנשי בני הנביאים הגידי לי מה יש לך בבית, ותאמר אין לשפחתך כל בבית כי אם אסוך שמן (מלכים ב' ד, ב), והשיב לה לך שאלתי לך כלים מן החוץ מאת כל שכניך כלים רקים אל תמעיטי (שם ג), ואין ספק שבחוק הטבע היה נמנע הימצא השמן הרב מן האסוך ההוא כאילו לא היה שם שמן כלל, ועם כל זה ביקש הנביא להיות נמשך אחר רצון ה' יתברך שיהיה לנס ההוא איזה משענת טבעי ייסמך עליו, עכ"ל."

נמצא מבואר בדברי הר"ן, שרצון הבורא ית"ש בהנהגת העולם הוא לקיים מנהגו של עולם בכל מה דאפשר, ושהטבע יקר בעיניו לא ישנהו אלא לצורך הכרחי, וזאת הסיבה שהשי"ת מסובב את כל הנהגת העולם בדרך הטבע (כי הרי כל מה שברא הקב"ה לא ברא אל לכבודו, אבות ו, ב), ולכן גם כשא"ל לחדול לגמרי מעשיית נס, עכ"ז רצונו ית' שהדבר יהא 'נראה' כאילו נעשה בטבע, לכן יערב בתוך הנס גם פעולה טבעית, כדי שבמדת מה יהא נראה כמו שהיה בדרך הטבע.

ואם כן בשלמא אברהם אבינו ששמע זה מהקב"ה בעצמו האמין בו מחמת גודל תממתו, ולא הרהר כלל האם הקב"ה רצה שיהיה לו בן למה לא נתן לו לפני בלי נס, אבל שרה שמע זה מערביים עובדי דרכים הוא חשבה האם הקב"ה רצה שהיה לה בן היה נותן לה בלי לשנות הטבע, אם כן מה היה הטענה כלפיה.

« השי"ת כל יכול, ואין שום דבר נמנע ממנו! »

והנה הרמב"ן מתרץ, שהטענה על שרה הייתה מדוע התייאשה וסברה שזה בלתי אפשרי, היא היתה צריכה להאמין ולענות 'אמן כן יעשה ה'', שבוזה היתה מראה שעדיין מאמינה שזה יכול להיות.

כי אמונה אמיתית פירושה לדעת ולהרגיש שהשי"ת מנהיג את העולם וכל מה שקורה בעולם הוא רק מאתו ית', ואין שום מונע שיכול למנוע אותו מלעשות כל מה שרוצה, וגם הטבע אינו כח עצמאי אלא רצון ה' המחדש את הבריאה בכל רגע כמ"ש 'המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית'. וכשאדם אומר על דבר רחוק אמן כן יעשה ה', כוונתו שיוודע שאין מעצור לד' להושיע, ומבקש שיהיה ראוי לכך שהקב"ה ישנה בשבילו את הסדר הרגיל.

ולכן הייתה תביעה על שרה שהייתה צריכה לענות 'אמן כן יעשה ה', ולהתחזק באמונה שאין שום מגבלה אצל השי"ת, לקוות לחסדו ולהתפלל שתהיה ראויה שהטבע ישתנה בשבילה.

ובדברי סופרים של הגה"ק רבי צדוק הכהן זצ"ל (פרק טז) כתב שאין ליהודי להתיאש משום דבר, בין בדבר בעיני הגוף - כמ"ש במס' ברכות (.) אפילו חרב חדה על צוארו אל ימנע מהרחמים, בין בעיני הנפש - שאפילו נשתקע למקום שנשתקע וחטא בדבר שאז"ל (זוה"ק ח"א ריט)

« האם היתה שרה חייבת להאמין לברכתם של ג' ערביים? »

כתוב בפרשתינו (יח יא-יד). וְאֶבְרָהָם וְשָׂרָה זָקְנִים בָּאִים בַּיָּמִים, חָדַל לִהְיוֹת לְשָׂרָה אֶרֶץ כְּנָשִׁים, וַתִּצְחַק שָׂרָה בְּקִרְבָּהּ לֵאמֹר, אַחֲרֵי בְלִתִּי הִיָּתָה לִי עֲדָנָה וְאֵדָנִי זָקֵן, וַיֹּאמֶר ה' אֶל אֶבְרָהָם, לָמָּה זֶה צִחַקָה שָׂרָה לֵאמֹר הָאֵף אֲמַנָּם אֵלֶּד וְאֵנִי זָקְנָתִי, הִפְלֵא מִה' דְּבָר, לְמוֹעֵד אֲשׁוּב אֵלַיִךְ כֶּעֶת חַיָּה וְלְשָׂרָה בִּן.

הנה יש להתבונן, מפני מה בא הקב"ה בטענה על שרה אמנו ע"ה על זה שצחקה כאשר שמעה את דברי המלאך שאמר לאברהם שוב אשוב אליך כעת חיה והנה בן לשרה אשתך (שם י), והרי שרה לא ידעה ששלשת האורחים היו מלאכים, אלא חשבה שהם ערביים עובדי דרכים כמבואר במדרש, וברכתם אינה אלא ברכת הדיוט כהכרת הטוב על הדאגה והמסירות של אברהם אליהם, והיא עקרה בת תשעים שנה ולפי דרך הטבע לא יכולה להוליד, ולא שמעה שום נבואה מד' שעתידה ללדת, א"כ מדוע שלא תצחק כששומעת שהאורחים הערביים אומרים שתלד בשנה הבאה, ותאמר אחרי בלתי היתה לי עֲדָנָה וְאֵדָנִי זָקֵן. לו ידעה שרה כי בשם ה' הם מדברים, הלא ודאי היתה מאמינה באין כל פקפוק כלל וכלל, אבל עכשיו שלא ידעה מכלום הזכירה בקרבה את חוקי הטבע ש'אחרי בלותי היתה לי עדנה ואדוני זקן'.

« הקב"ה חפץ בקיום מנהג העולם בכל מה דאפשר »

וביותר מתחזקת הטענה נוכח דברי הראשונים הק' דלקמן.

דהנה ידועה דברי הרמב"ן בפ' נח (ו יט) המבאר מדוע עמל נח במשך מאה ועשרים שנה לבנות התיבה, והרי בכל אופן מוכרח היה לסמוך על הנס שכל בעלי החיים יכנסו לתיבה, וכלשונו הזהב של הרמב"ן הק': "...ידוע כי החיות רבות מאד, ומהן גדולות מאד כפילים וכראמים וזולתם, והרמש הרומש על הארץ רב מאד, גם מעוף השמים מינים רבים אין להם מספר וכו' והנה יצטרך להביא מכלם שילידו כמותם, וכאשר תאסוף לכלם מאכל אשר יאכל לשנה תמימה לא תכיל אותם התיבה הזאת ולא עשר כיוצא בה, אבל הוא נס החזיק מועט את המרובה."

וממשיך הרמב"ן ומפרש: "ואם תאמר יעשנה קטנה ויסמך על הנס הזה, ראה השם יתברך לעשותה גדולה כדי שיראו אותה בני דורו ויתמהו בה ויספרו עליה וידברו בענין המבול וכנוס הבהמה והחיה והעוף לתוכה אולי יעשו תשובה, ועוד עשו אותה גדולה למעט בנס, כי כן הדרך בכל הניסים שבתורה או בנביאים לעשות מה שביד אדם לעשות והשאר יהיה בידי שמים וכו'", עכ"ל הרמב"ן הק'.

ועד"ז כתוב בדרשות הר"ן (דרוש שמיני ד"ה ההקדמה הראשונה בביאור חטאם של משה רבינו במי מריבה) בזה"ל: "ההקדמה הראשונה שחפץ השי"ת לקיים מנהגו של עולם בכל מה דאפשר, ושהטבע יקר בעיניו, לא ישנהו אלא לצורך הכרח, ומפני זה אמר משה "הצאן ובקר ישחט להם" וגו' (עי' במדבר יא, נב) שחשב משה רבנו שהשי"ת לא יחדש נס ופלא למלא בטנם בדבר שאינו הכרחי, והיה תמה על דרך מנהגו של עולם, איך יספיק בשר לכל העם ההוא."

שאינ תשובה מועלת ח"ו, או שתשובתו קשה, או שרואה עצמו משתקע והולך בענייני עוה"ז, אל יתייבש בעצמו לומר שלא יוכל לפרוש עוד, כי אין יאוש כלל אצל איש יהודי, והש"י יכול לעזור בכל ענין."

ומוסיף ואומר רעיון מחודש: "וכל בנין אומה הישראלית היה אחר היאוש הגמור, דאברהם ושרה זקנים, ומי מלל לאברהם הנקה וגו', שלא עלה על דעת אדם עוד להאמין בזה, ואפילו אחר הבטחת המלאך ושרה הצדקת ידעה והאמינה דהש"י כל יכול ועכ"ז צחקה בקרבה, שהיה רחוק אצלה להאמין בזה שידעה, ואם היה רצון הש"י לפקדם היה פוקדם מקודם דלמעט בנס עדיף ולא עביד ניסא במקום שאין צריך, אבל באמת מאת ה' היתה זאת שיהיה בנין האומה דוקא אחר היאוש הגמור שלא האמין שום אדם - ואפילו שרה - שתפקד עוד, כי על האדם הישראלי להאמין שאין להתייבש כלל, דלעולם הש"י יכול לעזור והיפלא מה'דבר, ואין לחקור בחקירות למה עשה ה' ככה."

"וכן בישועה דלעתיד נאמר (ישעיה נג, א), מי האֱמִין לְשִׁמְעָתֵנוּ וגו', וכן אמרו (סנהדרין יז). דאין בן דוד בא עד שיתייאשו מן הגאולה, וע"כ אמר ישעיה (נא, א) הִבִּיטוּ אֶל אֲבְרָהָם אֲבִיכֶם וְאֶל שָׂרָה תַּחֲוֹלְלֶכֶם, דגם התחלת בנינכם היה כן אחר היאוש."

"ואברהם אבינו ע"ה, ראש האומה, הוא שפתח דבר זה שלא להתייבש משום דבר, כשנשבה לוט וכבר נתייבשו כולם מלהציל, ואמר לו למלך סדום הרכוש קח לך, שכבר נתייבש בידי המלכים וקנאם אח"כ אברהם אבינו בשינוי רשות, ואברהם אבינו אזר עצמו עם ש"ח ילדי ביתו לרדוף אחר ד' מלכים, ובנדרים לב. דהוא בגימטריא אליעזר, ומשמעות השם מפורש בתורה אצל משה רבינו ע"ה, כי אלוהי אבי בעזרי ויצילנו וגו', שכבר היה חרב פרעה על צוארו והש"י יכול לעזור, גם היאוש שאין להתייבש משום דבר, וזהו רמז מספר ש"ח בגימטריא יאוש"ש עם הכולל, דהיינו שמספר זה הוא המוצא מידי יאוש ומורה שהש"י עוזר מכל דבר שהאדם חושב להתייבש", ועיי"ש המשך דבריו הנלהבים.

« דרך הגאולה היא שצרות מקדימים אותה-ולכן אל יתייבש!!! »

איתא במס' סנהדרין (צו:) שרב נחמן שאל לרבי יצחק, אימתי אתי בר נפלי, שאל אותו רבי יצחק מי זה בר נפלי, אמר לו משיח, אמר לו, למשיח אתה קורא בר נפלי, ענה לו רב נחמן שהפסוק מכנהו כך, שנאמר ביום ההוא אקים את סכת דוד הנופלת.

הערוך לנר מבאר מימרת הגמ', וכותב בזה"ל: "יש לדקדק אמאי קרי ליה בר נפלי, בלשון רמז, ולא משיח,

וגם מה הענין של השם בר נפלי, ויש לומר דודאי ידע השואל הגדול שאין איש שיודע עת ביאת המשיח, שהקב"ה ליבא לפומיה לא גלי, ורצה להראות שאין כוונת שאלתו על העת, אלא לידע איך יהיה ענין שפלות העולם לעת שיבוא, ולכן היתה שאלתו אימת אתי בר נפלי, מלשון נפילה, שהוא האיש שיבוא בעת שהגיע הדור על ידי הצרות שעברו עליהם, אל מצב השפל והנבזה."

"והנה בפסוק כתוב ביום ההוא אקים את סכת דוד הנפלת וגדרתי את פריציה ויהרסתיו אקים ובניתי כמי עולם (עמוס ט, יא). פסוק יש לבאר, דהנה הטבע נותן, שכל דבר טוב כשיעלה ויוסיף על שלימותו לא יהיה כן בעת שלימותו, אלא בתחילה ירד למטה ממעלתו ויפסד ואח"כ יעלה למעלה, כמו בחיטה הנזרעת שהיא מתחילתה אוכל, ואם ירצה שתוליד עוד כמותה, בתחילה תזרע ותפסד, וכן ענין האדם בעוה"ז, כשיעלה במעלתו לבוא לידי חיי העוה"ב שאחר תחיית המתים, בתחילה יפסד ויכלה בארץ ואח"כ יחיה ויוסיף במעלתו."

"לפי זה, יש טעם למה בתילה היה נבנה ביהמ"ק ונחרב, דודאי עיקר

מעלת ביהמ"ק, הוא מקדש של העתיד מבארץ, מקדש ה' כוננו יְדִיךָ (שמות טו, יז), והוא אחד מז' דברים שנבראו קודם בריאת העולם, אבל למען יראה במעלה זו בתחילה הוצרך להבנות ולהפסד, ואח"כ יוסיף במעלה הרבה על מה שהיה כשיצא לעתיד לבוא."

"וזה הפירוש ביום ההוא אקים את סכת דוד הנפלת, פירוש, ע"י שהיתה נופלת בתחילה אקים אותה, אבל לא יהיה לה קימה בלבד באותה מדרגה כמו שהיתה אלא ובנייתה כימי עולם, כמו שהיתה נבנית בימי עולם שהוא קודם בריאת העולם."

"ובזה יש ליתן טעם למה בעיקבתא דמשיחא תהיה שפלות הדור כ"כ גדולה ויתמעטו הצדיקים ותלמידי חכמים, ותורה מונחת בקרן זוית, שקודם שתבוא המעלה הגדולה יהיה הפסד וכו', וזהו שרמז אימתי אתי בר נפלי, פירוש, מתי יבוא משיח שיצא בשלימותו ע"י הנפילה המוקדמת, אימתי יבוא כמה תהיה נפילת התורה כשיבוא, ולזה השיב, כשימעטו תלמידי חכמים וצרות רבות וכו' כשיהיה כן, אז מקויימת הנפילה שעליה נאמר אקים את סכת דוד הנפלת ובנייתה כימי עולם. עכ"ל.

הנה הלא חזינו זה, כי מן החושך היותר גדול והחזק ממנו יבוא משיח, וזה מה שאמרו חז"ל אין בן דוד בא אלא מתוך היסח הדעת, היינו מחמת קושי הגלות מתייבשים מן הגאולה, כמו שמצינו ביציאת מצרים, היו ישראל מנחמין עצמן שלבסוף יגאלו ממצרים, כמו שאמר יוסף לאחיו ואלקים פקד יפקד אתכם וכו' (בראשית נ, כד), ולא היה להם היסח הדעת, וכשבא משה ובשר להם הגאולה נאמר וַיֵּאֱמָן הָעָם וַיִּשְׁמְעוּ וגו' (שמות ד, לא), ואח"כ נתהווה מזה קושי השעבוד על ישראל ואמר וְאֵל יִשְׁעוּ בְּדַבְרֵי שִׁקָּר (שמות ה, ט), שלא ישתעשעו עוד בדברי שקר שהם סוברים להגאל ולצאתת ממצרים, ואז נתייבשו ישראל לגמרי מן הגאולה, כמש"כ ולא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה מִקְּצֶר רוּחַ וּמִעֲבֹדָה קָשָׁה (שמות ו, ט), ולא שמיע להו כלומר לא סבירא להו, שלא האמינו עוד בישועה כלל אחר שע"י התחלת הישועה ע"י בשורת משה נעשה להם עוד צרה יותר גדולה, עד שגם משה בעצמו תמה ע"ז ואמר וּמֶאֱזָב אֶתִּי אֶל פְּרֹעֶה לְדַבֵּר בְּשִׁמְךָ הָרַע לָעַם הַזֶּה וגו' (שמות ה, כג).

וכן לעתיד כמו שאנו רואים בספר יחזקאל שכשיבואו ישראל לא"י על אדמתם וידמו לישועה שלמה, יתקנאו אומות העולם על ישראל ותהי מזה מלחמה גדולה שנקראת מלחמת גוג ומגוג, שהן הן חבלי משיח וחבלי לידה עד שיתייאשו ישראל מן הגאולה לגמרי, וגם רבים יצאו עוד בגולה כמש"כ בזכרי' (יד, ב) וַיֵּצֵא חֲצִי הָעֵיר בְּגוֹלָה וגו', ואח"כ תהיה להם עי"ז ישועה שלמה ונצחית, כמו שמסיים שם אח"כ וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ וגו' (שם ט), וכך אומר הנביא ירמיה (ל, י-יז) שְׁאֲלוּ נָא וְרָאוּ אִם יֵלֵךְ זִכְרִי מִדּוֹעַ רְאִיתִי כָל גִּבּוֹר עַל חֲלָצִיו כִּי־יִלְדָה וגו', וְעַתָּה צָרָה הִיא לְיַעֲקֹב וּמִמָּנָה יִנָּשֵׁעַ, שכמו אחרי חבלי לידה החזקים תבא הלידה בהכרח, כן אחר הצרה החזקה תבא הישועה בהכרח.

דבר זה נוגע לכל יהודי ומוטל עליו לשנונו בלי הפסק, שבכל מצב ומצב שאדם נמצא בו אף אם נראה בלי שום תקוה אסור לו לאדם להתייבש מעזרתו של הקב"ה, כמו שאמרו חז"ל (ברכות י). 'אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל יתייבש עצמו מן הרחמים'. אלא עליו להאמין ולזכור שהקב"ה מנהיג ומחדש את העולם בכל רגע ויכול לשנותו כרצונו, וגם במקרים הקשים ביותר הקב"ה יכול להושיע לאדם כי אין שום מעצור לפניו כמו שכתוב 'היפלא מד' דבר'. לכן תמיד מוטל על האדם להתחזק בתפלה לד' שיושיעו ולא להתייבש ח"ו בשום מקרה כי אצל הקב"ה הכל אפשרי, ודווקא על ידי מה שמתחזק באמונה בכוחו הגדול של הש"י וברחמיו יזכה להיושוע.

... אבל באמת
מאת ה' היתה זאת
שיהיה בנין האומה
דוקא אחר היאוש
הגמור שלא האמין
שום אדם - ואפילו
שרה - שתפקד עוד,
כי על האדם
הישראלי להאמין
שאין להתייבש כלל,
לעולם הש"י יכול
לעזור והיפלא
מה'דבר..."